

ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРОФЕСІЇ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Грузинська Ірина

м. Київ

В період дошкільного дитинства діти виявляють великий інтерес до професій дорослих: виникає бажання наслідувати старших, діти відчують радість і задоволення від трудових зусиль, усвідомлюють користь своїх дій, виявляють бережне ставлення до праці дорослих. Все це дає можливість обрати дитині свій шлях в майбутньому, адже дитина, яка прийшла сьогодні в дитячий садок, - це майбутній трудівник, активний учасник грандіозних звершень, що відбуваються в нашій країні.

Вивченням питання виховного значення праці в дошкільному навчальному закладі займалися А. Н. Белоус, Д. Б. Ельконін, В. І. Логінова, М. А. Машовець, Т. І. Поніманська, В. О. Сухомлинський, Т. Чекаліна та багато інших.

Метою даної статті є розкрити особливості формування у дітей старшого дошкільного віку уявлень про професію дорослих у процесі гри.

У дошкільному віці складаються сприятливі умови для формування у дитини необхідних для включення у працю дорослих якостей, для вироблення початкових трудових умінь та навичок.

Для ознайомлення дітей з професіями дорослих використовуються найрізноманітніші методи, а саме: спостереження за працею дорослих, екскурсії (вони можуть бути найрізноманітніші), бесіди, читання художніх творів, розгляд картин, відповіді вихователя, демонстрування діафільмів, дидактичні спостереження, сюжетно-рольові ігри і звичайно участь дітей у праці дорослих.

Ігри відіграють важливу роль у формуванні уявлень дітей про професії. Саме гра є першим штурвалом у руках дитини. За допомогою неї дитина відкриває у собі якості для певної професії.

Видатний педагог В. Сухомлинський писав: «В грі розкривається перед дітьми світ, розкриваються творчі можливості особистості. Без гри немає і не

може бути повноцінного розумового розвитку. Гра – величезне світле вікно, через яке в духовний світ дитини вливається життєдайний потік уявлень, понять про навколишній світ. Гра – це іскра, що запалює вогник допитливості і любові до знань» [4].

Діти будують з кубиків «будинки» і розміщують в них «робітників», споруджують «потяги» і їздять до інших міст. Нехай це тільки гра, але вона спрямовує уяву, думки й волю дитини, є стабільним фундаментом для виховання поваги і цікавості до праці [5].

Директор Херсонського дошкільного дитячого будинку Чекаліна Т. наголошує про важливість ознайомлення з різноманітними професіями: «Коли діти стануть дорослими, вони підуть працювати на заводи і фабрики, на ферми і в бригади, будуть токарями й орачами, доярками і швеями, агрономами і садоводами. І треба, щоб уже в ранньому віці малята відчули красу простої праці. А цього не можна досягти без гри, без виховання романтичного ставлення до праці, без колективної пройнятості трудовою діяльністю, красою взаємин у колективі – дружбою, товариською взаємодопомогою» [3].

Складовою частиною дитячих уявлень про професії є виділення якостей, необхідних для представників певних професій: лікар охайний, уважний; вчитель - веселий, розумний, уважний. У дитини виникає повага до праці дорослих, розуміння її суспільного значення. Знання про працю дорослих виступають як центральна ланка уявлень про соціальну дійсність [1].

У різноманітних видах трудової діяльності дитина одержує, узагальнює і систематизує уявлення про працю дорослих, професії; проходить перший емоційний етап професійного самовизначення, коли виникають перші уподобання, намічаються професійні інтереси. Разом з тим розширюються знання дитини про професії.

За даними А. Н. Белоус, діти старшого дошкільного віку можуть назвати 4-15 професій, які вони зустрічали у своєму досвіді. Зокрема, хлопчики краще обізнані із традиційно «чоловічими» професіями:

військовими (льотчик, танкіст, ракетник), спеціальностями, пов'язаними з роботою на різних видах транспорту, на сільськогосподарських машинах, з будівництвом (каменяр, будівельник, зварювальник, кранівник, бульдозерист, екскаваторник). Дівчатка частіше називають «жіночі» професії вихователя, вчителя, лікаря, медсестри, перукаря, музичного працівника, продавця [1].

В процесі ознайомлення дітей з професіями, гра є дуже важливим і складним компонентом. Вона потребує, щоб дитина яка грається віддавала грі максимум своєї енергії, розуму, витримки, самостійності. Гра постійно стає напруженою працею і через зусилля веде до задоволення. Задовольняючи свою природну невсипущу потребу в діяльності, в процесі гри дитина «добудовує» в уяві все, що недоступне їй в навколишній дійсності, у захопленні не помічає, що вчиться – пізнає нове, запам'ятовує, орієнтується в різних ситуаціях, поглиблює раніше набутий досвід, порівнює запас уявлень, понять, розвиває фантазію.

Праця дошкільника набуває систематичного та розгорнутого характеру завдяки включенню в неї ігрових моментів, пов'язуванню із уявними ситуаціями, прагненню наслідувати дорослих.

Якщо створити ігрову мотивацію, дитина краще виконує монотонну господарсько-побутову працю. Наприклад, якщо дитина уявляє себе дощиком, то в неї краще виходить поливати квіточки.

Своєрідність кожного ігрового образу створюється при драматизації казок, авторських творів, полягає у єдності типової та індивідуальної характеристик. Уміння виділяти характерні якості персонажів формується у процесі нагромадження знань про тварин, професії.

У старших дошкільників розширюється уявлення про навколишній світ, збагачується їхній життєвий досвід. Діти цього віку дізнаються про працю колгоспників, які створюють машини, виготовляють меблі, шиють одяг, працівників деяких установ культурно-побутового обслуговування населення (ательє, пошти, лікарні, бібліотеки).

На цьому віковому етапі діти повинні вміти вільно й самостійно використовувати знання про працю та трудові взаємини працівників дитячого садка: виховательки, няні, кухаря, лікаря, медичної сестри, музичного керівника, двірника, познайомитися з трудовими обов'язками пралі та завідувачки дитячим садком, про трудові взаємини дорослих, про взаємозалежність праці вихователя і няні, няні і кухаря, вихователя і музичного керівника.

Згідно з твердженням видатного психолога Д. Б. Ельконіна в дошкільному віці проходить замикання зв'язку між предметним світом та світом людських відносин. Тому ознайомлення дошкільників з працею дорослих грає важливу роль у встановленні їх зі світом дорослих. Формування системних знань про працю дорослих припускає знайомство дошкільників з конкретними трудовими процесами, перебудова людиною предмета праці в продукт (результат праці). Системні знання про працю дають можливість старшим дошкільникам встановити зв'язок між результатом праці та грошима, а також поняттям, що «кожна людина народжується для якогось діла».

Отже, гра – інструмент, яким дошкільник керується в створенні уявлень про певну професію. Програючи у грі всі моменти професії у дитини виникає симпатія до неї, що в подальшому створює шлях для успішної реалізації себе у цьому виді діяльності.

Гра на сюжет професійної діяльності «у лікаря, школу, пошту, магазин» сприяє розширенню уявлень про працю дорослих, про їх стосунки у ході трудової діяльності, готує дошкільників до подальшого вибору професії. Важливе значення мають спільні зусилля батьків та вихователів. Батьки повинні зацікавити дітей, і тим самим впливати на їх світогляд. Адже діти їх наслідують. Тому вони повинні бути гідним прикладом для них.

Використана література:

1. Дудкевич Т. В. Дитяча психологія. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2012.- 424 с.

2. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів: -К: «Академвидав», 2006, -456 с.
3. Ідеї В. О. Сухомлинського про працю в роботі дитячого будинку (досвід)/ Т.Чекаліна // Дошкільне виховання. – 1974.- № 12. –С .23 -26.
4. В. О. Сухомлинський Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський-Київ: Радянська школа, 1977.-380 с.
5. Особливості організації трудового виховання дітей [електронний ресурс]- режим доступу до статті: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN20/12timdvh.pdf>